

ERHVERVSJURA

MÅ SKAT RANSAGE BILER?

TOTALKONTROL: Man skal bruge sin sproglige fantasi for at udlægge færdselslovens paragraf 77 sådan, at politiet kan standse et køretøj for at kontrollere, om føreren har betalt den skat, han skulle.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

erhverv@jp.dk

Forestil Dem, kære læser, at De i bil er på vej til en julefrokost eller en nytårskur. De er lidt sent på den, men kører naturligvis ikke for stærkt.

Hellere komme fem minutter for sent end slet ikke at komme, tænker De.

Pludselig ser De lys forude. Da De kommer nærmere, ser De, at det er politiet, der vinker alle trafikanter ind til siden.

De kører ind, mens De bander mellem sammenbidte tænder: Lad det nu gå lidt stærkt! Efter at have holdt lidt, kommer der en venlig politimand hen og banker på ruden, som De ruller ned.

»**Godaften**, det er politiet. Vi vil gerne have en lille snak med Dem, om De nu har husket at opgive alle Deres indtægter til skattevæsenet i år. Vi vil også gerne have lov at gennemse Deres bil for at se, om De har våben med, og så vil vi gerne høre, om De har givet oplysninger til de sociale myndigheder, som måske ikke er helt rigtige. Nu vi er gang må De også gerne tømme lommerne, så vi kan se, om De skulle have en lille smule kokain nede i lommensmulderet. Åh, ja – som noget nyt skal vi for resten også lige huske at se, om De skulle have nogle konkurrencebegrænsende aftaler liggende i handskerummet.«

Nej, vel? – det er svært at forestille sig, at politiet skulle standse bilisterne på vejen for at stille dem den slags spørgsmål. Og det er formentlig endnu sværere at forestille sig, at et par medarbejdere fra det lokale skattevæsen skulle stille sig op midt i myldretiden og standse alle bilerne for at checke førernes skatteforhold.

Forestil Dem nu i stedet, at De sidder tilbagelænet en morgen og læser i avisen, at politiet, Skat, fødevarermyndighederne m.v. har gennemført en succesrig »totalkontrol«, hvor der er blevet afsløret et skunklaboratorium, overtrædelse af køre-/hviletidsbestemmelserne, overtrædelse af våbenloven, to udlændinge uden gyldig opholdstilladelse o.s.v.

Det er nu fint, tænker De, at vi har et effektivt retssystem, hvor myndighederne kan samarbejde og i vores kan sammens interesse kan få "skovlen under" alle de kriminelle, hvorefter De

ubekymret bladrer videre til næste side.

Det er præcis dette dilemma mellem indgrebet i borgernes ret til at færdes uhindret og til at have et privat rum også i deres bil på den ene side og ønsket om effektiv kontrol på den anden, som Cepos netop har udarbejdet et notat om.

I notatet (der ligger på Cepos' hjemmeside) fremhæves det således meget rigtigt, at når flere myndigheder, herunder politiet, "går sammen" om at lave såkaldte totalkontroller, så "giver" den enkelte myndighed den beføjelse, som lovgiver har tillagt dem, videre til de andre myndigheder, som ikke har sådan en beføjelse.

Man kunne sige, at myndighederne kommer slæbende med hver deres hjemmel til f.eks. at kontrollere papirer og dokumenter (det kunne være Skat) med en hjemmel til at standse biler (det kunne være politiet), og hokus-pokus, så har Skat pludselig adgang til at standse biler for at checke skattemæssige

oplysninger, og politiet kan få indsigt i papirer, som de ellers ikke ville se, og som de slet ikke må søge efter, hvis de følger retsplejelovens regler.

At denne sammenblanding af kontroller netop er formålet med de såkaldte "totalkontroller" siger politiet helt åbent. Politiet har således (ifølge Cepos' notat) skrevet i en pressemeddelelse om totalkontrol, der blev gennemført d. 6. december i år:

»**Ved en totalkontrol** stopper politiet både personbiler, varebiler, lastvogne og motorcykler. De vil blive undersøgt for eventuelle overtrædelser af: færdselsloven generelt, regler om international lastvognsførelse (cabotageførelse), køre-/hviletidsbestemmelser, tungvognsregler (overlæs, transport af dyr m.m.), udlændingeloven, miljølovgivning, skattelovgivning, våbenloven, lov om sprængstoffer og fyrværkeri, narkotikalovgivning og straffeloven.«

Oven i denne sammenblanding af hjemler er der det yderligere problem, at adgangen til at standse biler alene skulle bero på færdselslovens § 77, hvor der står:

»**Politiet kan** standse et køretøj og lade det undersøge for fejl og mangler samt kontrollere, at føreren opfylder betingelserne for lovligt at kunne føre køretøjet. Opfylder køretøjet ikke bestemmelserne i loven eller de bestemmelser, der er udfærdiget i medfør af loven, kan det indkaldes til senere kontrol. Såfremt køretøjet er til fare for færdselssikkerheden, kan dets nummerplader indtages. Stk.2.: Ved broer og andre særlige vejstrækninger, f.eks. dæmninger, kan der iværksættes fast kontrol med køretøjers vægt og størrelse.«

Det er en særdeles fornuftig regel, der giver politiet lov til at standse et køretøj i, hvad man kan kalde færdselssikkerhedsmæssig hensigt. Politiet må naturligvis

også regulere færdslen, hvis der f.eks. er sket ulykker, ligesom politiet selvfølgelig må standse personer, hvis der er konkret mistanke om, at de overtræder færdsels- eller andre love.

Men man skal virkelig bruge sin sproglige fantasi for at udlægge § 77 sådan, at politiet kan standse et køretøj for at kontrollere, om føreren har betalt den skat, han skal.

Udfordringen ved konstateringen af at disse totalkontroller hviler på et – venligt sagt – meget spinkelt retligt grundlag, er efter min opfattelse ikke, at man så nødvendigvis skal undlade at foretage dem.

Udfordringen må være, at lovgiver får lejlighed til at gennemtænke bl.a. behovet for kontrollerne, hvilke myndigheder, der i givet fald må have lov at deltage, om der skal være regler for "informationsstrømmen" mellem myndighederne ved en sådan lejlighed, og om sammenhængen mellem det forhold, at politiet skal have

mindst »rimelig grund« til at mistænke en person for noget strafbart, før politiet kan ransage og det forhold, at man ved totalkontroller blot "kaster nettet ud" over en masse skyldige og uskyldige borgere og ser, om man fanger noget.

Det er ikke en farbar vej blot at lade myndighederne selv "finde ud af det". De er naturligvis glade for et "nemt" og "smidigt" system, hvor man kan samarbejde på tværs for at få løst både fælles og egne opgaver, og det ville næsten være at kræve for meget, at de selv skal "opfinde" forhindringer og selv vurdere, om lige netop deres myndighedsopgave nu er så tungtvejende, at den skal give adgang til "fisketure" på offentlig vej.

Det er da også derfor, at tvangsindgreb kræver klar lovhjemmel – nemlig for at sikre, at det er Folketinget, der på et oplyst og objektivt grundlag har foretaget disse vanskelige vurderinger og overvejelser.

Glædelig jul og godt nytår.